

**RADIKALE VENSTRE**

Flere år  
i livet  
mere liv  
i årene

## Flere år i livet – mere liv i årene

*Radikale Venstre vil revolutionere den danske forebyggelsesindsats. Der skal lægges langt større vægt på at forebygge sygdomme, i stedet for blot at vente på at behandle dem. Radikale Venstre vil på denne måde sikre, at danskere lever mindst lige så lang tid som i det øvrige Norden og får en drastisk forbedret livskvalitet. Samtidig skal vi den sociale skævhed på sundhedsområdet til livs. En gang for alle.*

*Danmarks sundhedsvæsen er under kolossalt pres. Udfordringen med at få styr på sundhedsudgifterne kan meget vel vise sig som den vigtigste økonomiske opgave de næste mange år frem. Hvis ikke øvelsen lykkes, bliver der ikke råd til investeringer på andre vigtige områder, så som uddannelse og infrastruktur.*

*Radikale Venstre tager nu kampen op og præsenterer en ny og revolutionerende forebyggelsespolitik. Vi vil ikke finde os i, at samfundets svageste fortsat svigtes. Vi vil ikke godkende, at ting som forbud og mærkbare afgiftsforhøjninger er tabu på sundhedsområdet. Vi vil ikke bare acceptere, at godt halvdelen af sundhedsbudgettet skal gå til at behandle sygdomme, som kan forebygges.*

*Derfor mener Radikale Venstre, at der er behov for at revolutionere den måde, vi tænker sundhed og forebyggelse på i Danmark. Det er grunden til, at Radikale Venstre med dette udspil lancerer initiativer, som blandt andet skal:*

- *Øge bevillingerne til forebyggelse væsentligt*
- *Oprette en national Forebyggelsesstyrelse*
- *Hæve afgifterne markant på usunde fødevarer*
- *Fjerne samtlige undtagelser i rygeloven*
- *Indføre obligatorisk motion for børn og unge samt madordninger i skolerne*
- *Forbedre forholdene for cykeltrafik betydeligt*

### **Økonomisk bombe under det danske sundhedsvæsen**

I takt med at befolkningen bliver ældre, og metoderne til at behandle sygdomme bliver stadig mere teknisk raffinerede, stiger udgifterne til sygehusvæsenet, udbygning af hospitalerne og til kostbart udstyr. Dette er en tikkende, økonomisk bombe under sundhedsvæsenet, som vil tvinge os til at foretage ubehagelige prioriteringer i fremtiden, hvis ikke vi handler nu.

OECD har kigget det danske sundhedsvæsen efter i sømmene og organisationen er klar i mælet. Hvis Danmark skal opretholde sit højt skattede sundhedsvæsen med lige adgang for alle, bliver vi nødt til at begynde også for alvor at forebygge sygdomme i stedet for bare på dyr og ineffektivt vis behandle dem.

### **Kan vores sundhedsmilliarder ikke bruges bedre?**

Danskernes gennemsnitlige sundhedstilstand er i dag på mange områder markant dårligere, end den er i de lande, vi normalt sammenligner os med. Som det eneste nordiske land har Danmark en middellevetid, som ligger *under* gennemsnittet i OECD. Dette skyldes blandt andet, at vi ryger og drikker mere end resten af OECD-landene<sup>1</sup>. Derudover har vi den tvivlsomme ære at være det mest sukkerforbrugende land i den vestlige verden<sup>2</sup>.

Vores dårlige helbred lægger således et voldsomt pres på samfundsøkonomien. Når en person må lægge sig syg pga. KRAM-faktorerne, dvs. usund kost, rygning, for megen alkohol, eller for lidt motion, koster det samfundet dyrt i form af tabt arbejdskraft, behandlingsomkostninger og ofte udgifter til førtidspension. Derudover forringes den enkeltes livskvalitet desværre også betydeligt.

#### FAKTA:

Det skønnes, at 70 % af alle sygdomme og for tidlig død på verdensplan i 2020 vil være forårsaget af KRAM-faktorerne<sup>3</sup>, samt at hele 60% af Danmarks sundhedsudgifter til den tid vil gå til sygdomme, som ville kunne forebygges<sup>4</sup>.

Ved at bruge vores sundhedsmilliarder bedre kan vi altså frigive *betydelige* ressourcer til andre nødvendige områder – i 2006 løb sundhedsudgifterne for det offentlige alene således op i godt 80 mia. kr.<sup>5</sup>

#### Rig og rask – eller fattig og syg

Desuden ligger der i en forebyggelsesindsats en stor udfordring i én gang for alle at bekæmpe den ulighed på sundhedsområdet, som vi som danskere må erkende, skæmmer vores samfund. I dagens Danmark afhænger din livskvalitet og sundhedstilstand desværre af din sociale baggrund, længden af din uddannelse og størrelsen af din indkomst<sup>6</sup>. I dagens Danmark kan du som lavtuddannet forvente godt syv færre leveår uden langvarig belastende sygdom end de højtuddannede. I dagens Danmark må folk med en kort skolegang leve med, at deres risiko for fedme femdobles<sup>7</sup>.

Denne skævhed må vi ikke acceptere. Al erfaring viser, at forebyggelsestiltag, som kun gør brug af oplysningskampagner og information, primært kun når frem til de højtuddannede og ressourcestærke. Derfor er det på tide at acceptere, at vi må tage flere midler i brug.

#### Ingen tabuer

På de områder, hvor det handler om at beskytte vores børn eller om langt om længe at gøre sunde fødevarer til det lette valg, skal vi således også dreje på de håndtag, der hedder afgifter og forbud. For Radikale Venstre er der ingen tabuer. Vi skal sørge for, at danskerne på den ene side får den fornødne viden om, hvilke konsekvenser det har for ens levetid og livskvalitet at vælge at leve usundt samt på den anden side, at der bliver skabt rammer, som gør det nemmere at vælge at leve sundt.

<sup>1</sup> OECD: Lav dansk middellevetid og lav vækst i danske medicinudgifter. 08.06.2005.

[http://www.sst.dk/Nyheder/Seneste\\_nyheder/Oecd\\_healthdata.aspx](http://www.sst.dk/Nyheder/Seneste_nyheder/Oecd_healthdata.aspx)

<sup>2</sup> Regeringskommission: Sukkerafgift skal stoppe fede danskere. 21.12.2008.

([http://www.180grader.dk/nyheder/Regeringskommission\\_Sukkerafgift\\_skal\\_stoppe\\_fede\\_danskere.php](http://www.180grader.dk/nyheder/Regeringskommission_Sukkerafgift_skal_stoppe_fede_danskere.php))

<sup>3</sup> 'Forbyd tobak'. Information. (<http://www.information.dk/164308>)

<sup>4</sup> Frihed til at tage ansvar for egen sundhed. Børsen. 15/01/2009

<sup>5</sup> Lægemedelindustriforeningen. Tal og data. <http://www.talogdata.dk/sw194.asp>

<sup>6</sup> <http://politiken.dk/indland/article670685.ece>.

<sup>7</sup> Samfundets skyld?: Hellere rig og rask (Weekendavisen 31.12.2008)

Radikale Venstre vil ikke blande sig i, hvordan den enkelte dansker lever. Men vi mener alligevel, at det er et politisk ansvar at kæmpe for, at danskernes sundhed kommer på højde med de øvrige nordiske lande. Og vi mener også, at der ligger et stort økonomisk potentiale i at gennemføre en forebyggende sundhedsindsats i stedet for at vælge den dyre løsning og behandle sygdommene, som de kommer.

### **Vores børn kæmper mod fedmeepidemi**

Et af de vigtigste steder at få iværksat en forebyggelsesindsats er i forhold til vores børn. Vi er i dag vidner til en veritabel fedmeepidemi blandt de yngste generationer. Over de sidste 50 år er der sket en tidobling af forekomsten af fedme blandt børn og unge, og i dag er mellem hver sjette og hver femte 5-17årig overvægtig. Dette er en tikkende bombe under samfundsøkonomien, da udgifter til behandling af fedmerelaterede lidelser først melder sig adskillige år efter, fedmen er opstået. Og når først de ekstra kilo er kommet på kroppen, er de næsten umulige at smide igen. Således har et overvægtigt barn 80 % risiko for også at være det som 20-årig<sup>8</sup>.

Dette enorme fedmeproblem skyldes i høj grad børn og unges skadelige levevaner. Noget som det som forældre kan være svært at have kontrol over. Således tror 97 % af de danske forældre, at de giver deres børn sund mad, og 90 % siger, at de sørger for at holde børnene fysisk aktive. Men virkeligheden er en ganske anden: hvert tiende barn i alderen 11-15 år er overvægtigt. Kun halvdelen af drengene og seks ud af ti piger i samme aldersgruppe spiser frugt og grønt hver dag, op mod hver tredje indtager slik eller sodavand dagligt, og blot omkring hver femte dreng og hver tiende pige er fysisk aktiv mindst syv timer om ugen i fritiden, selvom tallet bør ligge på en time om dagen.<sup>9</sup>

### **Effektive værktøjer for forældre, lærer og børn**

For at vende udvikling vil Radikale Venstre sætte fokus på, hvordan vores børn trives. Først og fremmest skal der gøres en indsats i landets skoler, hvor forældrene jo ikke har mulighed for at holde øje med deres børns adfærd, og hvor lærerne ikke har ressourcer til at have hånd i hanke med hver enkelt elevs sundhed.

Derfor vil Radikale Venstre indføre:

- Obligatoriske sundhedstjek af børn ved 1-års-alderen, børnehavestart, skolestart, 5. klasse og 9. klasse
- Et overordnet fag i skolen ved navn ”Krop & Sjæl”, som samler fagene ”Idræt”, ”Hjemmekundskab”, ”Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab”. Faget bedømmes med karakter
- Mindst én times motion til børn og unge dagligt via et samarbejde mellem skoler og fritidsordninger
- Obligatorisk cykelprøve for 3. klasses elever, så alle børn bliver fortrolige med cyklisme og lærer at køre sikkert
- Opstilling af vandposter på alle folkeskoler, så eleverne får et reelt alternativ til juice, kakaomælk og sodavand

<sup>8</sup> Et barn, der er overvægtigt, har 80% risiko for også at være overvægtig som 20-årig.

<sup>9</sup> ~~Vores Mad, Januar 2009~~

([http://www.voresmad.dk/Nyheder/Andre%20nyheder/2009/Januar/foraelldre\\_lyver\\_for\\_sig\\_selv.aspx](http://www.voresmad.dk/Nyheder/Andre%20nyheder/2009/Januar/foraelldre_lyver_for_sig_selv.aspx))

- Ordning, der sikrer, at alle skoler serverer et forældrebetalt, økologisk måltid mad hver dag

Samtidig må vi også iværksætte effektive værktøjer, som vil gøre os i stand til at tage hånd om udsatte børn, og hjælpe dem med at vende en udvikling, de sjældent selv er skyld i:

- Særlige sundhedstjek af børn i institutioner og skoler ved mistanke om dårlig trivsel, herunder for højt eller lavt BMI-tal
- Tilbud til familier til børn, der bliver mistænkt for at mistrives, om udarbejdelse af konkrete handlingsplaner for barnet med udgangspunkt i familiens hverdag samt tilbud om at deltage i et sundhedskursus
- Kortlægning af situationen omkring børn og stress, og en styrkelse af forskningen på området
- Fripladser i idrætsforeninger til socialt udsatte børn

Endelig må vi erkende, at vi visse steder bliver nødt til at sætte ind med egentlige forbud for at beskytte børn mod at handle på en måde, som de endnu ikke kan overskue de langsigtede konsekvenser af:

- Hævelse af aldersgrænsen for køb af alkohol til 18 år
- Forbud mod solarium for unge under 18 år (risikoen for at udvikle modermærkekræft stiger med 55 %, ved blot én gang solarium om måneden<sup>10</sup>)
- Forbud mod reklamer for usunde produkter rettet mod børn

### **Afgifterne på de usunde fødevarer skal op**

Den såkaldte Forårspakke 2.0, som regeringen og Dansk Folkeparti lancerede i februar 2009, indeholdt beskedne forhøjelser og visse steder decidederede nedsættelser af afgifterne på usunde levnedsmidler så som cigaretter, sukker og mættet fedt<sup>11</sup>. Ekspertter har i skarpe vendinger kritiseret VKO's afgiftsændringer for at være alt for uambitiøse, og efter Radikale Venstres mening er Forårspakken ren symbolsk fægtning, der ikke vil have nogen reel effekt.

Afgiftsforhøjelserne på de usunde – og for tobaksvarers vedkomne direkte skadelige – produkter skal som minimum fordobles, så provenuet kommer op på 4 milliarder kroner. Afgifter på levnedsmidler som sukker, cigaretter, alkohol og mættet fedt kan være med til at finansiere initiativer, der forbedrer danskernes sundhed og livskvalitet og kan desuden hjælpe til med at inspirere til en adfærdsændring blandt de, som i dag lever usundt.

### **Tobak og alkohol – de store dræbere**

En af de væsentligste årsager til danskernes dårlige sundhedstilstand er det høje forbrug af tobak og alkohol, som stadig sætter sit præg på vores livskvalitet og levetid. Tallene taler

<sup>10</sup> <http://www.cancer.dk/skrunedforsolen/Sluk+solariet.htm>

<sup>11</sup> ~~Aftale mellem regeringen og Dansk Folkeparti om forårspakke 2.0 – Vækst, klima, lavere skat, 03/2009~~  
([http://www.fm.dk/Nyheder/Pressemeddelelser/2009/03/~~/media/Files/Nyheder/Pressemeddelelser/2009/03/Aftale%20forarsspakke/ENDELIG\\_AFTALE\\_FORARSPAKKE\\_2%200.ashx](http://www.fm.dk/Nyheder/Pressemeddelelser/2009/03/~~/media/Files/Nyheder/Pressemeddelelser/2009/03/Aftale%20forarsspakke/ENDELIG_AFTALE_FORARSPAKKE_2%200.ashx))

deres tydelige sprog: i Danmark står rygning hvert år for godt 16.000 dødsfald, hvoraf 2.000 er passive rygere. Hver anden ryger dør af sin rygning, og rygere lever gennemsnitligt 10 år kortere end ikkerygere. Derudover sender tobakken årligt 5.000 danskere på førtidspension<sup>12</sup>.

Ligeledes er det danske alkoholforbrug også markant højere end i mange andre europæiske lande, og Danmark har en sørgelig position som det land i EU og Norden, hvor de unge drikker mest og har den laveste debutalder.<sup>13</sup> Næsten 600.000 danskere lever med et alkoholforbrug, der er så stort, at det skader deres helbred, og et endnu større antal er vokset op eller vokser op i familier med alkoholproblemer<sup>14</sup>. Godt 7.500 danskere dør hvert år på grund af deres alkoholforbrug, og alt i alt koster alkohol hvert år samfundet 6-10 mia.<sup>15</sup>

Forbruget af tobak og alkohol har således voldsomme konsekvenser for danskernes sundhedstilstand, det påvirker vores børn og regningen til samfundet er enorm.

Derfor vil Radikale Venstre indføre:

- Ophævelse af samtlige undtagelser i rygeloven
- Forbud mod rygning på alle uddannelsesinstitutioner, inkl. efterskoler og gymnasier
- Advarselsbillede på cigaretter
- Information om sundhedsrisiko på alkoholprodukter
- Hævelse af aldersgrænsen for køb af alkohol til 18 år
- Afgiftsforhøjelser på tobak og alkohol

### **Sundhed skal indtænkes i alt, hvad staten siger og gør**

Men hvis vi for alvor skal have succes med at forbedre den generelle sundhedstilstand i Danmark, må vi også sørge for at skabe en overordnet holdningsændring til sundhedsområdet, ikke blot blandt befolkningen – men også på Christiansborg. Radikale Venstre mener således, at det er et politisk *ansvar* at indtænke forebyggelse, sundhed og det overordnede hensyn til folkesundheden i alt, hvad staten siger og gør.

For at opnå dette vil Radikale Venstre:

- Revolutionere prioriteringen mellem behandlings- og forebyggelsesindsatsen – I dag bruges kun 1 krone på forebyggelse for hver 1000 kroner, der bruges på behandling, omsorg og kompensation for sygdom<sup>16</sup>. Dette er alt for uambitiøst, det er ineffektivt og i sidste ende en dårlig udnyttelse af vores sundhedsmilliarder. Derfor skal en tredjedel af alle nye penge, der bliver brugt i sundhedsvæsenet for fremtiden gå til forebyggelse

<sup>12</sup> [http://www.cancer.dk/Tobak/Tal+og+statistik/rygersygd+om+og+-dod\\_i+DK/](http://www.cancer.dk/Tobak/Tal+og+statistik/rygersygd+om+og+-dod_i+DK/)

<sup>13</sup> [http://www.si-folkesundhed.dk/upload/kap\\_17\\_alkohol.pdf](http://www.si-folkesundhed.dk/upload/kap_17_alkohol.pdf)

<sup>14</sup> <http://www.blaakors.dk/Default.aspx?ID=1503>

<sup>15</sup>

[http://www.laeger.dk/portal/page/portal/LAEGERDK/UGESKRIFT\\_FOR\\_LAEGER/TIDLIGERE\\_NUMRE/2004/UFL\\_2004\\_17/UFL\\_2004\\_17\\_42632](http://www.laeger.dk/portal/page/portal/LAEGERDK/UGESKRIFT_FOR_LAEGER/TIDLIGERE_NUMRE/2004/UFL_2004_17/UFL_2004_17_42632)

<sup>16</sup> ”Er sundhed et personligt valg? Et debatoplæg om forebyggelse i Danmark”, TrykFonden og Huset Mandag Morgen, 2006.

- Oprette en selvstændig Forebyggelsesstyrelse. Denne skal fungere som en pendant til Sundhedsstyrelsen og sætte metodisk fokus på udviklingen i folkesundheden i Danmark samt stå i spidsen for en national strategi inden for forebyggelse

### **Sund byplanlægning og infrastruktur**

Hvis vi skal nå målet med for alvor at forbedre danskernes sundhed og livskvalitet, bliver vi også nødt til at tænke folkesundhed ind i den måde, vi arbejder med byplanlægning og infrastruktur på. Det vil oven i købet som sidegevinst gavne miljøet og begrænse luftforureningen i byerne.

På den baggrund vil Radikale Venstre arbejde for at:

- Der afsættes 250 mio. kr. til 50 pct. statslig medfinansiering af mindst 25 nye cykelbyer
- Der afsættes mindst 50 mio. kr. årligt til 50 pct. medfinansiering af kommunale initiativer til forbedring af cyklismen, herunder sikring af børn, der cykler til skole og fritidsaktiviteter
- Der etableres sikre cykelveje til arbejdspladser og stationer, samt sørges for ordentlige cykelparkeringsforhold
- Der skabes bedre mulighed for nem og uforpligtende adgang til motion rundt omkring i landskabet ved at oprette baner og faciliteter, fx i landets parker

### **Tilbud og muligheder**

Sidste led i en effektiv og gennemgribende forebyggelsesindsats er at oparbejde en struktur fyldt med tilbud og muligheder, som skal gøre en sund livsstil til det lette valg, samt gøre overgangen fra usund til sund nemmere for dem, som gerne vil af med de dårlige vaner. Det handler om at give samtlige danskere, uanset indkomst og social baggrund, mulighed for at leve godt og sundt, lige meget hvor i livet, de befinder sig.

Derfor vil Radikale Venstre indføre:

- Permanent ordning omkring uddannelse af vægtstoprådgivere. Disse skal særligt vejlede personer uden for arbejdsmarkedet, gravide og nybagte mødre, svært overvægtige og andre udsatte grupper
- Mulighed for læger til at kunne henvise patienter til en diætist
- Tilbud til kontanthjælpsmodtagere om sundhedsfremmende aktiviteter, så som kurser i glæden ved at bevæge sig, lave god mad m.m., samt mulighed for nedsat kontingent i klubber og foreninger
- Måltrettet information til arbejdsløse om sociale, sundhedsfremmende tilbud
- Rygeafvænningskurser til hjemløse og motionsaktiviteter på værestederne
- Mulighed for børn at unge til at benytte offentligt støttede træningsbaner uden at betale leje, når banerne ikke benyttes af foreningerne, samt ordning om aflønnede ungdomstrænere, der skal kunne undervise på banerne

**RADIKALE.DK / RADIKALE.NET**

